

ANALÝZA VZDELÁVACÍCH POTRIEB V OBLASTI KARIÉRNEHO PORADENSTVA NA SLOVENSKÝCH STREDNÝCH ŠKOLÁCH

PhDr. Drahomíra Vaňousová, súkromný poradca, SR, vanous.d@nextra.sk

Anotácia:

Príspevok prináša informáciu o postupe a výsledkoch analýzy vzdelávacích potrieb v oblasti kariérneho poradenstva na slovenských stredných školách v Trenčianskom a Žilinskom kraji. Uvádza štatistické údaje o využívaní poradenských služieb študentmi, o pripravenosti pedagógov, poskytovať túto formu poradenstva. Súčasne prináša informácie o potrebách študentov a pedagógov v tejto oblasti.

Kľúčové slová:

Analýza vzdelávacích potrieb, poradenské služby, kariérne poradenstvo, študent, výchovný poradca, triedny učiteľ, dotazník, informovanosť, výber školy, voľba povolania, trh práce, schopnosti, ďalšie vzdelávanie, vzdelávacia medzera.

Summary:

The article provides information about the process and results of an analysis of training needs in the area of career counseling at the secondary schools in the region Trenčín and the region Žilina in the Slovak Republic. The article also provides statistical data about utilization of the counseling services by students, and about the readiness of teachers to provide the career counseling services. It informs about the needs of students and teachers in the area of career counseling.

Key words:

Training needs analysis, counseling service, career guidance, career counseling, student, career adviser, class teacher, questionnaire, knowledge, selection of school, selection of education path, selection of job, selection of career path, labor market, capabilities, competences, lifelong education, education gap.

Kariérne poradenstvo je v poslednom období veľmi aktuálna téma v rámci celej Európskej únie. Na Slovensku sme sa tejto problematike v minulých rokoch venovali pomerne málo, máme čo dobiehať. Napríklad na stredných školách nie je vytvorená samostatná pozícia kariérneho poradcu (skôr výnimka). Túto činnosť oficiálne zabezpečuje výchovný poradca, ktorý má na starosti stovky žiakov. Keďže poradenská práca je len zlomok jeho pracovného úväzku, nemá šancu systematicky pôsobiť v oblasti voľby povolania. Na viac na túto prácu nie sú výchovní poradcovia pripravovaní.

V snahe pomôcť vyšla zaujímavá iniciatíva od vzdelávaco poradenskej inštitúcie K.A.B.A. Slovensko so sídlom v Martine ¹, ktorá v spolupráci s partnerom Metodicko-pedagogickým centrom v Banskej Bystrici v rokoch 2006 až 2008 realizovala projekt pod názvom „Rozvoj

¹ ako združenie právnických osôb pôsobí v oblasti kariérneho poradenstva a vzdelávania od roku 1997. Transformovalo know-how (spoluzakladateľ) švajčiarskej nadácie Arbeitsgestaltung K.A.B.A Uster na podmienky Slovenska a vyvinulo vlastné postupy a metódy práce. Sídlo združenia je v Martine www.kabask.sk.

efektívnych nástrojov kariérneho poradenstva na stredných školách². V tomto príspevku ponúkame podrobnejšie informácie z aktivít tohto projektu, ktoré priniesli možno aj pre vás zaujímavé výsledky. Zhrnuli sme ich do 2 tematických blokov. V tomto článku prinášame výstupy z analýzy vzdelávacích potrieb v oblasti kariérneho poradenstva (ďalej AVP). V druhom bloku (v nasledujúcom čísle) ponúkneme informácie o netradičnej príprave pedagógov pre prácu kariérneho poradcu a spätnú väzbu pedagógov a študentov.

Na úvod zopár vstupných informácií. Hlavným **cieľom** AVP bolo overiť aktuálny stav potrieb v oblasti kariérneho poradenstva na stredných školách. Zistiť, čo chýba študentom stredných škôl v poradenstve o povolaniach a zamestnaniach. Preskúmať, aké informácie či nástroje potrebujú pedagógovia pri poskytovaní služieb kariérneho poradenstva študentom. Podľa identifikovanej vzdelávacej medzery navrhnúť obsah vzdelávacej aktivity pre pedagógov a obsah poradensko-vzdelávacej aktivity (programu) pre študentov.

Pre AVP boli stanovené dve **cieľové skupiny**. Jednu skupinu tvorili študenti druhého ročníka stredných odborných učilíšť s maturitou, stredných odborných škôl a gymnázií. Druhú cieľovú skupinu predstavovali výchovní poradcovia a triedni učitelia rovnakých škôl a učilíšť, ktorí sa venujú kariérnemu poradenstvu (t.z. pedagógovia, ktorí majú nejaké skúsenosti s poradenstvom pre študentov pri výbere ďalšieho štúdia, pri ich budúcom uplatnení sa na trhu práce, pri hľadaní zamestnania a pod.).

Hlavnou **technikou** na získavanie informácií bol dotazník (2 druhy – pre študentov a pre pedagógov). Doplňujúcou technikou bol pološtandardizovaný rozhovor s pedagógmi. **Výber respondentov** bol náhodný – oslovené školy sa dobrovoľne mohli rozhodnúť, či sa zapoja do analýzy. Najústretovejšie boli podľa očakávania gymnáziá (čo ovplyvnilo zloženie respondentov). Zapojené školy mali možnosť získať spracované výstupy z analýzy – prekvapivé však bolo, že ani jedna škola o tieto výstupy neprejavila záujem.

Pri príprave dotazníkov vychádzal projektový tím predovšetkým zo vstupnej analýzy dostupných zdrojov informácií pre pedagógov aj študentov z oblasti kariérneho poradenstva a z pomerne bohatých praktických skúseností s kariérnym poradenstvom na stredných školách. Preto boli dotazníky formulované tak, aby skúmali len isté okruhy problematiky, kde bolo treba doplniť informácie.

Podrobnejšie výstupy z dotazníkov.

Distribuovaných bolo 270 **dotazníkov pre študentov**. Z nich sa vrátilo 255 (vysoká 94,4% návratnosť súvisí s prvotným súhlasom školy, anonymitou dotazníka a pravdepodobne aj s aktuálnosťou témy). Analytickú vzorku nakoniec tvorilo 250 respondentov (122 z gymnázií, 96 zo SOŠ, 32 zo SOU). Z vyhodnotených dotazníkov bolo 95 mužov, čo predstavuje 38 % vzorky a 155 žien (62 %).

V dotazníku odpovedali študenti celkovo na 5 otázok. Prvé dve pomohli získať údaje o zložení výskumnej vzorky (pohlavie, druh školy). Otázka č. 3 zisťovala, či študenti využili pomoc „poradcu“ pri výbere školy, alebo povolania. Štvrtá otázka overovala, či majú študenti

² Projekt „KAPOR“ bol realizovaný v rokoch 2006 až 2008 z prostriedkov EU v rámci výzvy MŠ na 40 stredných odborných školách, gymnáziách, združených stredných školách a stredných odborných učilištiach s maturitou v Žilinskom a Trenčianskom samosprávnom kraji. Jeho cieľom bolo pomôcť školám systematicky – pripraviť na základe praktických skúseností a výsledkov analýzy súčasnej situácie novú metodiku práce kariérneho poradcu, vyškoliť 60 pedagógov (výchovných poradcov a triednych učiteľov), ktorí si metodiku v praxi vyskúšajú a následne môžu dlhodobo pracovať so študentmi.

dostatok informácií súvisiacich s výberom povolania či zamestnania. Posledná otázka bola otvorená – skúmala, akú pomoc by využili vo svojom kariérom rozvoji.

Ponúkame zopár zaujímavých informácií od študentov:

Z 250 študentov poradenské služby na škole zatiaľ využilo iba 31 % zo skúmanej vzorky – celkovo 77 študentov. Pri podrobnejšom pohľade na jednotlivé druhy škôl:

Tab. č. 1: Využívanie poradenských služieb na školách

Druh školy	Počet študentov, ktorí využili poradenské služby	Prepočet na %
Gymnázia	48 zo 122	39 %
SOŠ	18 z 96	20 %
SOU	11 z 32	34 %

Svedčí to o pomerne malom využívaní služieb poradcu na všetkých druhoch stredných škôl – najhoršia situácia je na SOŠ, kde len 20 % opýtaných využilo poradenské služby.

Ako hodnotili poskytnuté služby študenti, ktorí využili poradenstvo:

Tab. č. 2: Hodnotenie poradenských služieb študentmi

Úroveň spokojnosti	študenti gymnázia	študenti SOŠ	študenti SOU
Úplne spokojný	29-60,5 %	9-50 %	3-27 %
Viac spokojný ako nespokojný	11-23 %	9-50 %	6-55 %
Viac nespokojný ako spokojný	3-6,5 %		2-18 %
Úplne nespokojný	1-2 %		
Neviem	4-8 %		

Ak by sme úroveň 1 a 2 brali ako vyjadrenie „spokojnosti“ – až 87 % tých, ktorí využili poradenské služby bolo „spokojných“ s poskytnutými službami, čo je potešujúce. Medzi „nespokojnými“ je najviac študentov SOU. Na otázku nevedeli odpovedať len študenti gymnázií.

Zaujímalo nás aj v čom konkrétne poradca študentovi pomohol. Respondenti mali možnosť voľnej odpovede, niektorí uviedli aj viac oblastí. Najčastejšie sa objavili vyjadrenia: ● pomoc pri výbere školy (17x) – aj keď v jednom prípade hneď nasledovalo vysvetlenie, že mu poradca zle vybral, ● poskytnutie informácií o školách, možnostiach štúdia (9x), ● pomoc pri identifikovaní, v čom som dobrý a čo môžem dosiahnuť (2x). Prekvapivé bolo, že až 60 % študentov, ktorí využili služby poradcu, nekonkretizovalo v čom spočívala pomoc. Pritom ako vyplývalo z predchádzajúcej otázky, prevažná väčšina študentov bola s poradenstvom „spokojná“.

Vzhľadom k tomu, že takmer 70 % respondentov poradenské služby na škole nevyužilo (173 z 250), skúmali sme, čo bolo dôvodom. Študenti mali možnosť uviesť aj viac možností. Ponuka možných dôvodov vychádzala zo skúseností členov projektového tímu počas poradenských aktivít s touto cieľovou skupinou:

Tab. č. 3: Dôvod, prečo študenti nevyužili poradenské služby

	Študenti

Dôvod				
	gymnázia	SOŠ	SOU	Spolu
Nenapadlo ma to	26	25	4	55
Neveril som, že mi dokáže pomôcť	15	16	6	37
Neviem	14	24	11	49
Iný konkrétny dôvod	19	8	3	30
Neuviedlo žiaden dôvod	16	23	8	47

Takmer 32 % študentov to nenapadlo, až 21 % neverilo v pomoc poradcu a 27 % neuviedlo žiaden dôvod, prečo nevyužili poradenské služby, hoci mali možnosť povedať neviem. Ako iný konkrétny dôvod študenti najčastejšie uvádzali napr. odpovede: • nepovažujem to za potrebné (11x), • bol som už rozhodnutý – viem, čo chcem (9x), • pomohla mi rodina (3x), • poradca nebol dosť informovaný, špecializovaný (2x). Ale objavili sa aj odpovede typu • nechcelo sa mi, je mi to jedno a pod.). V súvislosti s týmito výsledkami by isto bolo zaujímavé ďalej skúmať napr. aká je informovanosť študentov o možnosti využitia služieb kariérneho poradenstva na školách a aké sú referencie na poskytované služby medzi študentmi, či sa školy o to zaujímajú.

Ďalšia časť dotazníka poskytla pohľad na to, ako študenti sami hodnotia svoju informovanosť vo viacerých oblastiach súvisiacich s kariérnym poradenstvom.

Tab. č. 4: Majú študenti dostatok potrebných informácií o povolani alebo o škole, ktorá sa pre nich hodí?

Študenti	Rozhodne áno	Skôr áno	Skôr nie	Rozhodne nie
gymnázia	18 = 15 %	46 = 38 %	49 = 40 %	9 = 7 %
SOU	16 = 50 %	7 = 22 %	9 = 28 %	0
SOŠ	8 = 8 %	36 = 38 %	45 = 47 %	7 = 7 %
Spolu – priemerné %	42 = 17 %	89 = 36 %	103 = 41 %	16 = 6 %
	131 = 52 %		119 = 48 %	

Jednoznačne najlepšie sa hodnotia študenti SOU – až 50 %, z nich sa hlási k odpovedi rozhodne áno. Najslabšie sa hodnotia študenti SOŠ – z ktorých viac ako polovica (54 %) zvolila niektorú z odpovedí „nie“, t.j. že nemajú dostatok týchto informácií.

Tab. č. 5: Majú študenti dostatok potrebných informácií, ako si vybrať vhodné zamestnanie alebo školu?

Študenti	Rozhodne áno	Skôr áno	Skôr nie	Rozhodne nie
gymnázia	14 = 11 %	67 = 55%	33 = 27%	8 = 7%
SOU	5 = 16 %	22 = 69 %	5 = 16 %	0
SOŠ	10 = 10 %	38 = 40 %	41 = 43 %	7 = 7 %
Spolu – priemerné %	29 = 12%	127 = 51%	79 = 32%	15 = 5%
	156 = 62%		94 = 38%	

Opäť sú najinformovanejší študenti SOU a najmenej informovaní sa cítia študenti SOŠ – až 50 %, z nich zvolilo jednu z alternatív odpovede „nie“.

Tab. č. 6: Majú študenti dostatok potrebných informácií o sebe samom (svojich schopnostiach, vlastnostiach, vlastných hodnotách)?

Študenti	Rozhodne áno	Skôr áno	Skôr nie	Rozhodne nie
gymnázia	38 = 32 %	69 = 56 %	11 = 9 %	4 = 3 %
SOU	14 = 44 %	14 = 44 %	4 = 12 %	
SOŠ	34 = 35 %	40 = 42 %	20 = 21 %	2 = 2 %
Spolu – priemerné %	86 = 34 %	123 = 49 %	35 = 14 %	6 = 2 %
	209 = 84 %		41 = 16 %	

Tu nie sú výrazné rozdiely medzi jednotlivými druhmi škôl. Prekvapivo vysoko hodnotili všetky skupiny študentov poznanie seba samého. Ak by sme zráтали obe odpovede „áno“ – tak je to až 209 hlasov t.j. 84 % z respondentov. Prax kariérnych poradcov zvyčajne nepotvrďuje toto zistenie. Rovnako to nepotvrdili rozhovory so samotnými študentmi a ich pedagógmi.

Tab. č. 7: Majú študenti dostatok potrebných informácií, ako funguje trh práce?

Študenti	Rozhodne áno	Skôr áno	Skôr nie	Rozhodne nie
gymnázia	10 = 8 %	44 = 36 %	51 = 42 %	17 = 14 %
SOU	6 = 19 %	18 = 56 %	4 = 13 %	4 = 13 %
SOŠ	4 = 4 %	25 = 26 %	57 = 59 %	10 = 10 %
Spolu – priemerné %	20 = 8 %	87 = 35 %	112 = 45 %	31 = 12 %
	107 = 43 %		143 = 57 %	

V tejto oblasti už sa študenti hodnotia nižšie – v priemere len 43 % sa hlási k niektorej z odpovedí „áno“. Najlepšie sú informovaní o fungovaní trhu práce študenti SOU (až 75 %). Výrazne nižšiu informovanosť v tejto oblasti uvádzajú študenti gymnázia (44 %), čo sme predpokladali vzhľadom k tomu, že väčšina z nich bude pokračovať v štúdiu. Opäť sa za najmenej informovaných považujú študenti SOŠ – len 37 % odpovedalo „áno“. Poradcovia z praxe vedia, že študenti takmer vždy považujú tému trhu práce za príliš všeobecnú a nezaujímavú, čo malo pravdepodobne dopad aj na túto odpoveď. Potvrďujú to aj odpovede na ďalšie otázky, ktoré konkrétne skúmali, či študenti vedia:

- ktoré profesie/povolania sú či nie sú na TP žiadané
- čo očakávajú zamestnávateľia od uchádzačov o zamestnanie.
- aké sú postupy hľadania zamestnania.

Tu už sa študenti hodnotili opäť pomerne vysoko – v priemere od 58 do 69 % z nich siahlo po odpovedi „áno“ t.j., že sú informovaní, vedia. Poradie sa v porovnaní s predchádzajúcimi otázkami zmenilo, do popredia sa dostali študenti gymnázií. Študenti SOU sú najmenej informovaní o tom, čo očakávajú zamestnávateľia od uchádzačov o zamestnanie. Študenti SOŠ zasa vedia najmenej zo všetkých o postupoch pri hľadaní zamestnania.

Na poslednú otázku, *akú pomoc by privítali pri výbere ďalšieho štúdia a povolania a ako by im v tom mohol poradca pomôcť* odpovedalo iba 36 respondentov (cca 14 %). Odpovede môžeme zjednotiť pod pojem – potreba lepšej informovanosti:

- viac informácií z Internetu a médií (14x),
- informácie o školách (16x),
- testy na preverenie svojich schopností (6x),
- poradenstvo pri výbere povolania (7x),
- besedy (3x),
-

informácie o trhu práce (2x), • pomoc špecialistu – poradcu, ktorého by mala mať každá škola (1x).

Zo 60 dotazníkov pre pedagógov sa vrátilo 52 (86 % návratnosť). Analytickú vzorku tvorilo 48 kompletne vyplnených dotazníkov.

V dotazníku odpovedali pedagógovia celkovo na 10 otázok. Prvé štyri pomohli získať údaje o zložení výskumnej vzorky (pohlavie, druh školy, pracovná pozícia a druh vzdelania). V uvedenej vzorke bolo 12 mužov a 36 žien, 13 z gymnázií, 5 z SOU a 30 zo SOŠ. Ďalej 5 výchovných poradcov a 43 triednych učiteľov a jasne prevládalo humanitné vzdelanie pedagógov. Nasledujúce 3 otázky boli zamerané na poradenské skúsenosti pedagógov, zameranie ich poradenskej práce a absolvované vzdelanie v oblasti poradenstva. Až 40 % z respondentov sa venuje poradenskej práci viac ako 5 rokov a zhruba rovnaké percento sa poradenstvom zaoberá menej ako 2 roky. Iba 11 pedagógov (t.j. 23 %) absolvovalo ďalšie špeciálne vzdelávanie, zamerané na poradenstvo. Z toho 5 formou kurzu, výcviku či seminára a zvyšní 6 formou samoštúdia (bez praktického precvičenia). Potvrdil sa predpoklad, že na túto prácu nie sú špeciálne pripravení.

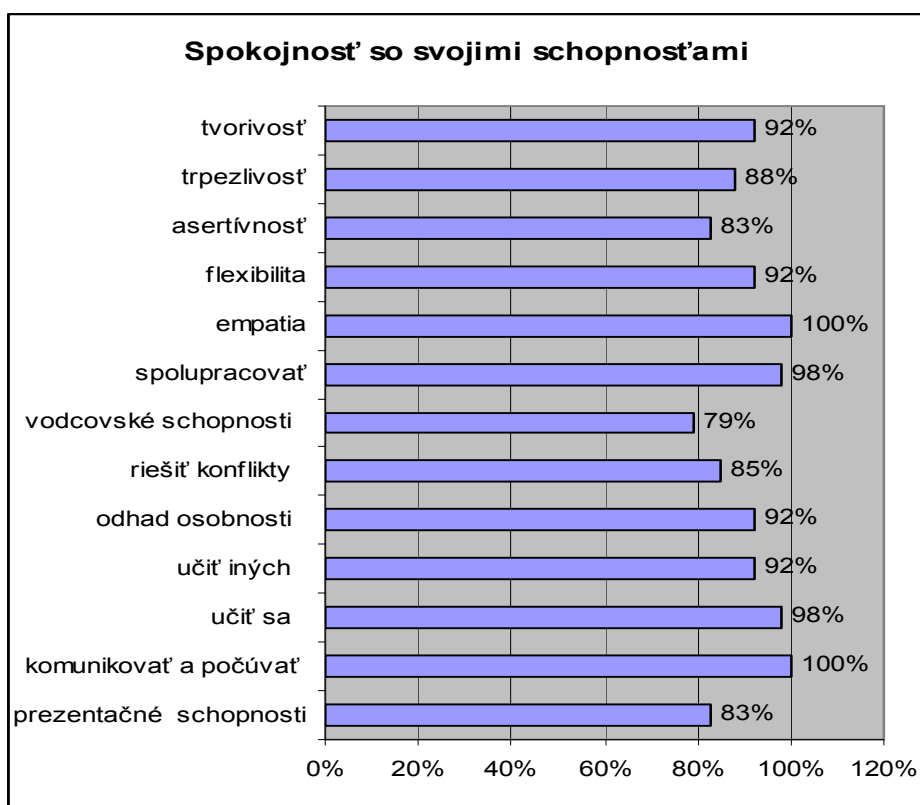
Pedagógovia následne hodnotili, ako sú spokojní so svojimi schopnosťami potrebnými pre prácu kariérneho poradcu. Ponúkané možnosti odpovedí: • veľmi spokojný • viac spokojný ako nespokojný • viac nespokojný ako spokojný • rozhodne nespokojný. Len 8,5 % odpovedí vyjadrovalo čiastočnú mieru nespokojnosti a minimum (1 respondent t.j. 0,5 %) prejavil veľkú mieru nespokojnosti. Výsledky teda jednoznačne hovoria, že skúmaná vzorka pedagógov prejavuje na 91 % „spokojnosť“ so svojimi schopnosťami. Konkrétnejšie výsledky poskytuje nasledujúci graf č. 1.

Sebahodnotenie pedagógov na jednotlivých typoch škôl bolo vo väčšine schopností dosť vyrovnané. Rozdiely pri porovnaní všetkých 3 skupín, ktoré stoja za povšimnutie:

- pedagógovia SOU sa najslabšie hodnotia v prezentačných schopnostiach a v tvorivosti,
- pedagógovia z gymnázií sa najslabšie hodnotia v odhade osobnosti, v riešení konfliktov a vo vodcovských schopnostiach,
- pedagógovia SOŠ sa najslabšie hodnotia v schopnosti učiť iných.

Uvedené informácie však vzhľadom k rozdielnej veľkosti vzorky pedagógov z jednotlivých typov škôl nemusia mať veľkú vypovedaciu hodnotu.

Graf č. 1: Spokojnosť pedagógov so svojimi schopnosťami

Potešujúce je, že aj keď sú pedagógovia so svojimi schopnosťami vysoko spokojní, prejavili pomerne veľký záujem o ďalšie vzdelávanie, keby mali možnosť zúčastniť sa ho. Najviac by ich zaujímala oblasť motivácie študentov k výberu povolania a komunikácia a riešenie konfliktov. Najmenší záujem z ponúkaných oblastí prejavili o individuálne a skupinové poradenstvo a prácu so skupinou. Možnosť voľnej odpovede, akú oblasť vzdelávania by si zvolili, nevyužil ani 1 respondent.

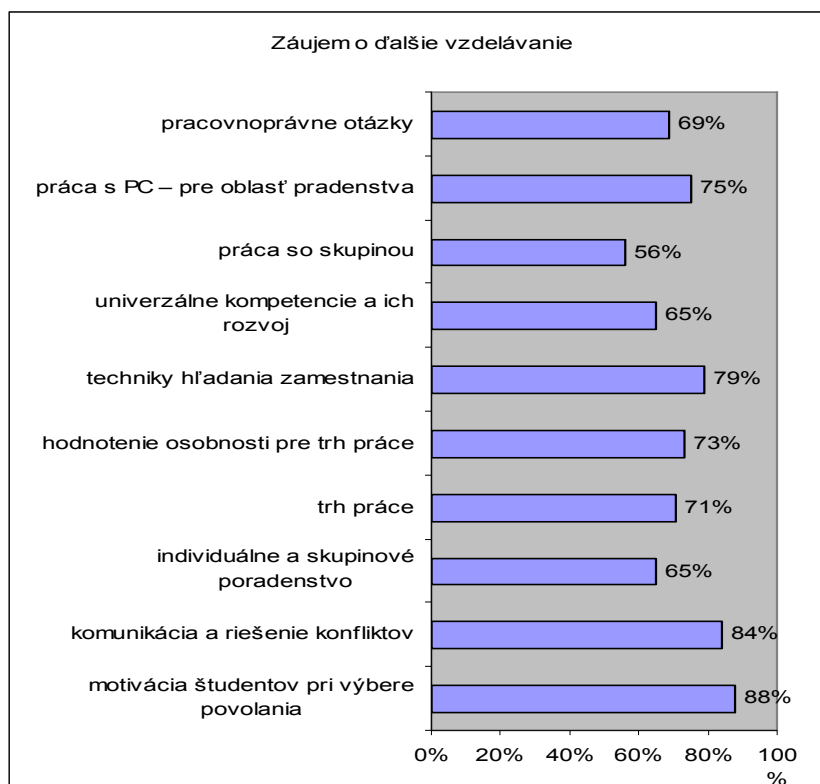
Konkrétne výsledky sú v grafe č. 2.

Podrobnejší prehľad záujmu ďalšieho vzdelávania podľa jednotlivých typov škôl:

- o motiváciu a hodnotenie osobnosti pre trh práce, o techniky hľadania zamestnania a o prácu s PC pre oblasť kariérneho poradenstva sa zaujímali najviac pedagógovia SOU (100 %),
- o komunikáciu sa zaujímali najviac pedagógovia gymnázií (100 %),
- o individuálne a skupinové poradenstvo sa zaujímali najviac pedagógovia SOU (80 %),
- o trh práce a kľúčové kompetencie najmenší záujem prejavili pedagógovia SOU (40 %).

V poslednej otvorenej otázke len 8 pedagógov (7 z gymnázií a 1 zo SOŠ) uviedlo nejaké odporúčania smerom k skvalitneniu poradenskej práce so študentmi: ● informácie o kariérovom poradenstve už od 1. ročníka, ● viac praktických poznatkov z tejto oblasti, ● exkurzie do závodov, ● spolupráca škôl s úradmi práce, ● prístup k štatistikám o zamestnanosti, ● väčšia aktivita od potenciálnych zamestnávateľov, ● viac informácií o budúcom uplatnení sa študentov na VŠ, ● viac priestorov pre výchovných poradcov a lepšie technické vybavenie, ● osobnostné poradenstvo 2x.

Graf č. 2: Záujem pedagógov o ďalšie vzdelávanie

Výsledky dotazníka od študentov a pedagógov poskytli rôzny uhol pohľadu na problematiku. Ukázali čiastočné rozdiely vo využívaní služieb KP, ale aj v požiadavkách medzi jednotlivými typmi stredného školstva. Výstupy z dotazníkov, rozhovorov a štúdiá materiálov doplnili bohaté skúsenosti projektového tímu z oblasti kariérneho poradenstva.

Na základe analýzy zvolených zdrojov informácií (dotazníky, rozhovor, dostupné materiály) projektový tím vyhodnotil aktuálny stav kariérneho poradenstva na školách v sledovaných regiónoch a dospel prevažne k očakávaným záverom:

- kariérne poradenstvo nemalo doposiaľ vytvorené dostatočné personálne a materiálne podmienky na školách,
- v skúmaných školách kariérne poradenstvo vykonávajú výchovní poradcovia a čiastočne triedni učitelia, výnimočne aj školskí psychológovia,
- odborná príprava poradcov sa uskutočňuje sporadicky, prevažuje samoštúdium bez praktickej prípravy,
- využívané sú v školstve predovšetkým individuálne formy poradenstva,
- skupinové formy poradenstva sú študentom aj pedagógom málo známe, a tým aj málo využívané,
- kariérne poradenstvo v sledovaných školách je v praxi zväčša na úrovni poskytovania informácií, ktoré sú dostupné výchovným poradcom a triednym učiteľom; zvyčajne je chápané zo strany pedagógov aj študentov zúžene – ako informácia o možnostiach ďalšieho vzdelávania,
- študenti v malej miere využívajú pomoc poradcu pri výbere školy, alebo voľbe povolania,
- študenti nemajú jasnú predstavu o úlohách, cieľoch a možnostiach poradenstva.

Na základe získaných informácií identifikoval projektový tím vzdelávaciu medzeru v oblasti prípravy kariérnych poradcov a tým predurčil obsah vzdelávacieho programu pre pedagógov. Program bolo treba postaviť tak, aby pedagógom pomohol utriediť a doplniť dôležité informácie o úlohách, cieľoch, možnostiach jednotlivých typov poradenstva, predstavil účinné metódy a techniky práce v kariérnom poradenstve. Ďalej aby poskytol čo najviac praktických ukážok a možnosť praktického precvičenia. Aby pedagógom rozšíril vedomosti a zručnosti v požadovaných oblastiach. Súčasne musel byť zaujímavý, motivujúci. Mal vložiť pedagógom do rúk veľa informácií a čo najviac nástrojov, ktoré môžu použiť a pritom musel ponechať voľnosť pre tvorivú prácu, vlastnú aktivitu. Pripraviť ich pre prax a súčasne motivovať

Rovnako AVP umožnila identifikovať vzdelávaciu medzeru študentov a pripraviť odporúčania pre obsah študentského poradensko-vzdelávacieho programu. Program musí byť dostatočne variabilný podľa potrieb a záujmov skupiny. Postavený na partnerskom vzťahu poradca – klient, celkovo iný ako „škola“. Musí byť prijatý mladými ľuďmi – dostatočne zaujímavý, inovatívny, zábavný ale aj užitočný, praktický. Na jednej strane poskytnúť, ale na druhej strane aj požadovať veľkú mieru aktivizácie mladých ľudí. Mal by priniesť množstvo informácií ale súčasne aj návody, ako s týmito informáciami ďalej pracovať nielen počas procesu poradenstva ale aj ďalej v živote.

Oba programy musia byť postavené tak, aby mohli fungovať v súčasných podmienkach platnej legislatívy v školstve a pri existujúcom, materiálnom a technickom zázemí na stredných školách.

Na základe uvedených odporúčaní a podrobných výsledkov AVP zostavil tím metodikov vzdelávacie programy, ktoré boli následne aplikované v praxi. Informáciu, ako prebiehala príprava kariérnych poradcov a praktické odskúšanie programov prinesieme v budúcom čísle tohto časopisu.